

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1434 (174/2025) | 16.09.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Agata Domachowska

Albania: czwarty rząd premiera Ediego Ramy

Po zdecydowanym zwycięstwie w majowych wyborach parlamentarnych, 11 września 2025 r. został przedstawiony czwarty z rzędu gabinet premiera Ediego Ramy. Mimo że nowy rząd ma do zrealizowania liczne reformy wewnętrzne, jego głównym celem pozostaje uzyskanie członkostwa Albanii w Unii Europejskiej do 2030 r. Pomóc ma w tym powołany „minister AI”, którego zadaniem będzie walka z korupcją w administracji publicznej – jednym z kluczowych problemów, który od lat pozostaje w Albanii nierozwiązany. Kontrowersyjne decyzje podejmowane przez premiera E. Ramę oraz koncentracja pełni władzy w jego rękach budzą wątpliwości co do możliwości spełnienia wszystkich kryteriów niezbędnych do przystąpienia do UE w ciągu najbliższych pięciu lat.

Nowy rząd w Albanii. Po bezapelacyjnym zwycięstwie w przeprowadzonych w maju br. wyborach parlamentarnych ([Komentarze IEŚ, nr 1352](#)) Edi Rama, lider Partii Socjalistycznej (*Partia Socialiste*, PS), 11 września przedstawił skład swojego czwartego gabinetu. Poza premierem rząd liczy szesnastu członków – osiem kobiet oraz ośmiu mężczyzn, a także dodatkowo „wirtualnego”/AI ministra o imieniu Diella (alb. *shënjtë*). Jego zadaniem będzie nadzorowanie zamówień publicznych, co ma się przełożyć na zwiększenie transparentności działań władz publicznych i wyeliminowanie korupcji oraz nepotyzmu.

Porównując skład nowego gabinetu z poprzednim rządem E. Ramy, należy zwrócić uwagę, że dziewięciu członków poprzedniego gabinetu pozostanie w nowym rządzie, przy czym jedynie wicepremier Belinda Balluku (która jednocześnie kieruje resortem infrastruktury i energii) oraz cztery inne osoby zachowały dotychczasowe teki. Warto również dodać, że resortem spraw wewnętrznych po raz pierwszy w historii albańskiego parlamentaryzmu pokieruje kobieta – Albana Koçiu (wcześniej minister zdrowia i ochrony społecznej). Zmiana zaszła także na kluczowym stanowisku ministra odpowiedzialnego za relacje z Europą oraz prowadzenie spraw zagranicznych (*Ministria për Europën dhe Punët e Jashtme*), gdzie Igli Hasani został zastąpiony przez Elisę Spiropali, wcześniejszą przewodniczącą parlamentu Albanii.

Zapowiadane zmiany w nowym parlamencie. W trakcie ogólnonarodowego zjazdu Partii Socjalistycznej premier Edi Rama ogłosił skład nowego gabinetu, zapowiedział również daleko idące reformy w parlamencie. Przewodniczącym parlamentu zostanie Niko Pelesh, a Taulant Balla będzie kierował klubem parlamentarnym rządzącej PS. Premier zaoferował opozycji kierowanie czterema spośród jedenastu komisji. E. Rama zapowiedział także zamiar wprowadzenia zmian w konstytucji, które miałyby doprowadzić do redukcji liczby deputowanych w albańskim parlamencie – z obecnych 140 do 101, a jeśli okaże się to wykonalne, nawet do jeszcze mniejszej liczby. Zaproponowany pomysł premier uzasadniał wolą obywateli. Co więcej, wspominał także o dokonaniu gruntownych modyfikacji w budynku parlamentu, tak aby przystosować go do zmian, jakie zajądą wraz z przystąpieniem Albanii do Unii Europejskiej. Podczas swojego wystąpienia premier E. Rama zapowiedział ponadto rozpoczęcie prac nad dwiema głównymi, jego zdaniem, reformami – reformą wyborczą oraz administracyjną.

Zapowiedź wyborów lokalnych. Premier ogłosił również decyzję o organizacji wyborów lokalnych – zarówno w stolicy państwa, Tiranie, jak i w pięciu innych albańskich okręgach: Vlora, Cërrik, Berat, Mat i Tepelena. Jak podkreślił, Tirana zasługuje na stabilne przywództwo, a nie na osobę tymczasowo pełniącą obowiązki burmistrza (Anuela Ristani). Erion Veliaj, który sprawował urząd burmistrza Tirany, od lutego 2025 r. przebywa bowiem w areszcie pod zarzutami korupcyjnymi. Pomimo tego premier niezmiennie go broni, utrzymując, że jest on ofiarą niesprawiedliwego procesu, w którym naruszono zasadę domniemania niewinności. Premier ogłosił przy tym, że kandydatką Partii Socjalistycznej na nowego burmistrza Tirany będzie Ogerta Manastirliu, obecna minister ds. edukacji, sportu i młodzieży, a wcześniej także minister zdrowia.

Wnioski. Premier Edi Rama rządzi w Albanii nieustannie od 2013 r. i niewątpliwie to na nim spoczywa odpowiedzialność za podejmowanie wszelkich decyzji państwowych. Jednoosobowo decyduje o wyborze kandydatów na ministrów, ale także innych osób, które sprawują kluczowe funkcje w państwie. Jak sam stwierdził podczas oficjalnego wystąpienia, nawet Ogerta Manastirliu nie wiedziała wcześniej, że zostanie wybrana na kandydatkę PS w wyborach na burmistrza Tirany.

Mając na uwadze niezwykle silną w Albanii pozycję premiera, a także rządzącej Partii Socjalistycznej, można założyć, że to właśnie O. Manastirliu zwycięży w nadchodzących wyborach lokalnych i to ona będzie rządzić przez kolejne lata w albańskiej stolicy. Warto podkreślić, że w ostatnim ćwierćwieczu (od 2000 r.) aż przez 21 lat w Tiranie rządził polityk właśnie Partii Socjalistycznej¹.

Wybory lokalne staną się kolejnym „starciem” rządu z wciąż podzieloną opozycją. Interesujące będzie to, czy uda się jej osiągnąć porozumienie i wybrać wspólnego kandydata na burmistrza Tirany (a także innych miast). Największe ugrupowanie opozycyjne – Partia Demokratyczna (*Partia Demokratike e Shqipërisë*, PD) – choć nie uznaje wyników wyborów parlamentarnych, twierdząc, że zostały one sfalszowane przez PS, będzie uczestniczyć w pracach parlamentarnych. Liczy bowiem na odbudowanie swojej pozycji w społeczeństwie i konsekwentne zwiększanie poparcia.

Unikalnym rozwiązaniem w skali globalnej jest powołanie w skład nowego rządu ministra AI. Albania od lat mierzy się z wyzwaniem, jakim jest korupcja, szczególnie w administracji publicznej. Niezbędne jest więc odbudowanie zaufania do instytucji państwowych. Należy podkreślić, że już wcześniej Diella (ubrana w tradycyjny strój albański) zaczęła funkcjonować jako wirtualna asystentka na platformie e-Albania. Jej zadaniem było pomaganie Albańczykom (a także przedsiębiorstwom) w składaniu wniosków o uzyskanie określonych dokumentów państwowych, co dodatkowo przyczyniało się do redukcji opóźnień biurokratycznych.

Jednocześnie wizerunek Albanii jako państwa skorumpowanego niewątpliwie utrudnia realizację głównego celu politycznego E. Ramy, który od lat pozostaje niezmienny – tj. uzyskania członkostwa w UE. Poprzez wprowadzanie tego rodzaju nieoczywistych rozwiązań premier liczy na to, że cel ten uda się osiągnąć do 2030 r. Jednak eksperci od sztucznej inteligencji zastanawiają się nad tym, na ile tego rodzaju rozwiązanie będzie faktycznie skuteczne. Kluczowe pozostaje pytanie, kto i w jaki sposób zaprogramuje nowego „ministra” i jakiego rodzaju kontrolą zostanie on objęty.

Takie inicjatywy odciągają jednocześnie uwagę od najważniejszych problemów wewnętrznych (poza korupcją), z którymi Albania pod rządami E. Ramy nadal się boryka, takich jak walka z przestępczością zorganizowaną, słabość instytucji państwowych czy ograniczona wolność mediów. Co więcej, od momentu aresztowania E. Veliaja, E. Rama publicznie krytykuje Specjalną Instytucję Antykorupcyjną (*Struktura e Posaçme Anti-Korrupsion*, SPAK). Jednocześnie twierdzi jednak, że nie wprowadzi żadnych nowych reform w wymiarze sprawiedliwości bez uzyskania zgody ze strony Komisji Europejskiej.

Albania już korzysta ze sztucznej inteligencji, aby przyspieszyć proces akcesyjny do Unii Europejskiej, przede wszystkim w kontekście dostosowania prawa krajowego do prawa UE. Mianowicie to sztuczna inteligencja tłumaczy przepisy europejskie, aby następnie móc wyeliminować różnice występujące w prawie albańskim. Ponadto, w kontekście rozwoju cyfryzacji w Albanii, premier Edi Rama zapowiedział także, że do 2030 r. zamierza „wyeliminować” pieniądź w formie gotówkowej, tak by wszystkie płatności były wykonywane jedynie w formie cyfrowej.

¹ Jedynie w latach 2011-2015 na stanowisku burmistrza Tirany zasiadał Lulzim Basha z Partii Demokratycznej. W latach 2000-2010 burmistrzem był Edi Rama, a E. Veliaj (postrzegany wówczas jako możliwy zastępca E. Ramy w przyszłości) od 2015 do 2025 r.